

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 26. marca 2020 *

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Potrošniške kreditne pogodbe – Direktiva 2008/48/ES – Člen 3(g), člen 10(2) in člen 22(1) – Raven harmonizacije – Pojem ‚neobrestni stroški kredita‘ – Direktiva 93/13/EGS – Člen 1(2) – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Zgornja meja celotnih neobrestnih stroškov kredita – Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih – Izključitev“

V zadevi C-779/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (okrajno sodišče v mestu Siemianowice Śląskie, Poljska) z odločbo z dne 9. novembra 2018, ki je na Sodišče prispela 12. decembra 2018, v postopku

Mikrokasa S.A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

proti

XO,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, M. Safjan, L. Bay Larsen, sodnika, C. Toader (poročevalka), sodnica, in N. Jääskinen, sodnik,

generalni pravobranilec: G. Hogan,

sodni tajnik: M. Aleksejev, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. novembra 2019,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Mikrokasa S.A. M. Kamiński, radca prawny,
- za poljsko vlado B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska in D. Lutostańska, agenti,
- za Evropsko komisijo G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska in N. Ruiz García, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 19. decembra 2019

* Jezik postopka: poljščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25) in Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL 2008, L 133, str. 66, ter popravki v UL 2009, L 207, str. 14, UL 2010, L 199, str. 40 in UL 2011, L 234, str. 46).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru dveh sporov, ki ju je predložitveno sodišče združilo, in sicer med družbama Mikrokasa S.A. in Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty (v nadaljevanju: Revenue) na eni strani in osebo XO na drugi strani zaradi zahtevkov za plačilo zneskov, dolgovanih v okviru dveh potrošniških kreditnih pogodb.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13

- 3 V trinajsti in štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker se predpostavlja, da zakoni ali predpisi držav članic, ki neposredno ali posredno določajo pogoje v potrošniških pogodbah, ne vsebujejo nepoštenih pogojev; ker se zato ne zdi potrebno, da bi za pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in načelih ali določbah mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, veljale določbe te direktive; ker izraz ‚obvezni zakoni ali predpisi‘ v členu 1(2) zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače;

[...]

ker morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah“.

- 4 Člen 1 te direktive določa:

„1. Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nepoštenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

2. Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah ali načelih mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, zlasti na področju prometa.“

- 5 Člen 3 Direktive 93/13 določa pogoje, pod katerimi se pogoj v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, šteje za nepošten.

6 Člen 6(1) iste direktive določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

7 Člen 7(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Direktiva 2008/48

8 V uvodnih izjavah 7, 9, 19, 20 in 44 Direktive 2008/48 je navedeno:

„(7) Da bi olajšali nastanek dobro delujočega notranjega trga potrošniških kreditov, je treba zagotoviti usklajen okvir Skupnosti v številnih osrednjih območjih. Ob upoštevanju stalno spreminjajočega se trga potrošniških kreditov in vse večje mobilnosti evropskih državljanov naj bi zakonodaja Skupnosti, ki je usmerjena v prihodnost in ki se zmore prilagoditi bodočim oblikam kreditov, državam članicam omogočila ustrezno raven prožnosti pri izvajanju in pomagala vzpostaviti sodobno pravo na področju zakonov o potrošniških kreditih.

[...]

(9) Polna uskladitev [harmonizacija] je potrebna zato, da se vsem potrošnikom v Skupnosti zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov in se vzpostavi pravi notranji trg. [...]

[...]

(19) Da bi se potrošniki lahko odločali ob polnem poznavanju dejstev, bi morali še pred sklenitvijo kreditne pogodbe dobiti ustrezne podatke, ki jih lahko potrošnik odnese s seboj in preuči, o pogojih in stroških kredita ter svojih obveznostih. Za zagotovitev kar največje preglednosti in primerljivosti ponudb bi morali ti podatki vsebovati predvsem strošek učinkovite obrestne mere za ta kredit, ki bi jo bilo treba v vsej Skupnosti določiti na enak način. [...]

(20) Skupni stroški kredita za potrošnika bi morali zajemati vse stroške, tudi obresti, provizije, davke, pristojbine za kreditne posrednike in vse druge pristojbine, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo, razen notarskih stroškov. Treba bi bilo objektivno oceniti, v kolikšni meri dajalec kreditov dejansko pozna stroške, pri tem pa upoštevati zahteve poklicne skrbnosti.

[...]

(44) Za zagotovitev preglednosti in stabilnosti trga ter glede na nadaljnjo harmonizacijo bi morale države članice zagotoviti ustrezne ukrepe za vzpostavitev regulacije ali nadzora nad dajalci kreditov.“

9 V skladu s členom 1 Direktive 2008/48 je namen te direktive harmonizirati nekatere vidike predpisov držav članic v zvezi s pogodbami, ki zajemajo potrošniške kredite.

10 Člen 3 te direktive določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve:

- (a) ‚potrošnik‘ pomeni fizično osebo, ki v transakcijah, zajetih v tej direktivi, deluje za namene zunaj svoje trgovske, poslovne ali poklicne dejavnosti;

[...]

- (g) ‚skupni stroški kredita za potrošnika‘ pomeni vse stroške, vključno z obrestmi, provizijami, davki in vsemi drugimi vrstami pristojbin, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo in ki so dajalcu kredita znani, razen notarskih stroškov; stroški, povezani s pomožnimi storitvami v zvezi s kreditno pogodbo, zlasti zavarovalne premije, so tudi vključeni, če je sklenitev dodatne storitvene pogodbe obvezna že za samo pridobitev kredita ali pod pogoji, ki se tržijo;

- (h) ‚skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik‘ pomeni vsoto skupnega zneska kredita in skupnih stroškov kredita za potrošnika;

[...]“

11 Člen 5 navedene direktive, naslovljen „Predpogodbene informacije“, določa:

„1. Preden postane potrošnik zavezan izpolnjevanju kreditne pogodbe ali ponudbe, zagotovi dajalec kredita in, kjer je primerno, kreditni posrednik na temelju kreditnih pogojev dajalca kredita ter, kjer je to primerno, na izraženih preferencah potrošnika in informacijah, ki jih je ta posredoval, potrošniku informacije, da lahko primerja različne ponudbe in se tako zavestno odloči, ali bo sklenil kreditno pogodbo. Takšne informacije se na papirju ali drugem trajnem nosilcu podatkov zagotovijo z obrazcem standardne informacije o evropskem potrošniškem kreditu iz Priloge II. Šteje se, da je dajalec kredita izpolnil zahteve po informacijah iz tega odstavka ter člena 3(1) in (2) Direktive 2002/65/ES, če je zagotovil ‚standardne informacije o evropskem potrošniškem kreditu‘.

Zadevne informacije opredeljujejo:

[...]

- (c) skupni znesek kredita in pogoje, ki urejajo črpanje kredita;

[...]

- (g) efektivno obrestno mero in skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik, na podlagi reprezentativnega primera, pri čemer se navedejo vse predpostavke, uporabljene za izračun te obrestne mere; če je potrošnik obvestil dajalca kredita o enem ali več elementih zaželenega kredita, na primer o trajanju kreditne pogodbe in skupnemu znesku kredita, mora dajalec kredita te elemente upoštevati; če kreditna pogodba predvideva različne načine črpanja z različnimi stroški ali posojilnimi obrestmi in dajalec kredita uporabi predpostavko iz točke (b) dela II Priloge I, dajalec kredita navede, da lahko drugi mehanizmi črpanja za to vrsto kreditne pogodbe privedejo do višjih efektivnih obrestnih mer;

[...]“

12 Člen 10 iste direktive, naslovljen „Informacije, ki se morajo vključiti v kreditne pogodbe“, določa:

„1. Kreditne pogodbe se pripravijo na papirju ali drugem trajnem nosilcu podatkov. Vse pogodbene stranke prejmejo izvod kreditne pogodbe. Ta člen ne posega v nobena nacionalna pravila o veljavnosti sklenitve kreditnih pogodb, če so ta skladna s pravom Skupnosti.

2. Kreditna pogodba jasno in jedrnato navaja:

[...]

(d) skupni znesek kredita in pogoje, ki urejajo črpanje kredita;

[...]

(g) efektivno obrestno mero in skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik, izračunan ob sklenitvi kreditne pogodbe; navedejo se vse predpostavke, uporabljene za izračun navedenih obresti;

[...]

(u) po potrebi tudi druga pogodbena določila in pogoje;

[...]“

13 Člen 22 Direktive 2008/48, naslovljen „Usklajevanje [Harmonizacija] in obveznost izvajanja te direktive“, določa:

„1. Če ta direktiva vsebuje usklajene [harmonizirane] določbe, države članice ne smejo ohraniti ali uvesti v svoje nacionalno pravo drugih določb, razen tistih, določenih v tej direktivi.

[...]

3. Države članice nadalje zagotovijo, da se določbam, ki jih sprejmejo pri izvajanju te direktive, ni mogoče izogniti z načinom oblikovanja pogodb, zlasti z vnašanjem črpanj ali kreditnih pogodb, ki spadajo v področje uporabe te direktive, v kreditne pogodbe, katerih značilnosti ali namen bi lahko omogočili, da se izognejo njeni uporabi.

[...]“

Poljsko pravo

Civilni zakonik

14 Člen 359 kodeks cywilny (civilni zakonik) določa:

„1. Obresti od denarnega zneska so dolgovane le, če to izhaja iz pravnega posla ali iz zakona, sodne odločbe ali odločbe drugega pristojnega organa.

2. Če višina obresti ni določena drugače, so dolgovane zakonske obresti v višini, ki ustreza referenčni obrestni meri Narodowy Bank Polski (poljska centralna banka), povečani za 3,5 odstotne točke.

2¹. Najvišje obresti, ki lahko izhajajo iz pravnega posla, na letni ravni ne smejo presegati dvakratne vrednosti letnih zakonskih obresti (najvišje dovoljene obresti).

2². Če višina obresti, ki izhajajo iz pravnega posla, presega najvišje dovoljene obresti, so dolgovane najvišje dovoljene obresti.

2³. S pogodbo ni mogoče izključiti ali omejiti določb o najvišjih dovoljenih obrestih, in sicer niti v primeru določitve, da se uporabi tuje pravo. V takem primeru se uporabljajo določbe tega zakona.

4. Minister za pravosodje z obvestilom v uradnem listu Republike Poljske „Monitor Polski“ objavi znesek zakonskih obresti.“

15 Člen 385¹ navedenega zakonika določa:

„1. Določila potrošniške pogodbe, ki niso bila posamično dogovorjena, za potrošnika niso zavezujoča, če se z njimi določajo njegove pravice in obveznosti na način, ki je v nasprotju z dobrimi običaji in s katerim se grobo posega v njegove interese (nedovoljena pogodbeno določila). To ne velja za določila, ki se nanašajo na glavne obveznosti pogodbenih strank, zlasti na ceno ali plačilo, če je njihovo besedilo jasno.

2. Če na podlagi odstavka 1 pogodbeno določilo potrošnika ne zavezuje, ostane pogodba v preostalem za pogodbeni stranki zavezujoča.

3. Za pogodbeno določila potrošniške pogodbe, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, se štejejo tista določila, na katerih vsebino potrošnik ni imel dejanskega vpliva. To zlasti velja za pogodbeno določila, vzeta iz vzorčne pogodbe, ki jo je potrošniku predlagal sopogodbenik.

[...]“

Zakon o potrošniških kreditih

16 Z Ustawa o kredycie konsumenckim (zakon o potrošniških kreditih) z dne 12. maja 2011 (Dz. U. št. 126, pozicija 715) v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o potrošniških kreditih), je bila v poljski pravni red prenesena Direktiva 2008/48.

17 Člen 5(1), točke od 6 do 8, tega zakona določa te pojme:

„skupni stroški kredita – vsi stroški, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo, zlasti: (a) obresti, pristojbine, provizije, davki in marže, če so kreditodajalcu znani, ter (b) stroški, povezani s pomožnimi storitvami, zlasti zavarovanj, če je njihovo pokritje obvezno za samo pridobitev kredita ali za njegovo pridobitev pod pogoji, ki se tržijo, razen notarskih stroškov, ki jih pokriva potrošnik;

neobrestni stroški kredita – vsi stroški, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s potrošniško kreditno pogodbo, razen obresti;

skupni znesek kredita – najvišja meja vseh denarnih sredstev brez stroškov kredita, ki jih kreditodajalec da potrošniku na voljo na podlagi kreditne pogodbe, v primeru pogodb, za katere ta najvišja meja ni bila določena, pa vsota vseh denarnih sredstev brez stroškov kredita, ki jih kreditodajalec da potrošniku na voljo na podlagi kreditne pogodbe;

skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik – vsota skupnih stroškov kredita in skupnega zneska kredita.“

18 Člen 13 navedenega zakona določa:

„1. Kreditodajalec ali kreditni posrednik mora potrošniku pred sklenitvijo kreditne pogodbe na trajnem nosilcu predložiti spodaj navedene podatke, za seznanitev s katerimi mora imeti potrošnik dovolj časa:

[...]

(5) skupni znesek kredita;

(6) datumi in način črpanja kredita;

(7) skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik;

[...]

(10) po potrebi, podatke o drugih stroških, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s potrošniško kreditno pogodbo, zlasti o obrestih, provizijah, maržah in pristožbinah, vključno s pristožbinami za vzdrževanje enega ali več računov za vodenje plačilnih transakcij in črpanj, skupaj s pristožbinami za uporabo plačilnih sredstev tako za plačilne transakcije kot za črpanja, ter o stroških pomožnih storitev, zlasti zavarovanj, če jih kreditodajalec pozna, in pogoje, pod katerimi se lahko ti stroški spremenijo;

(11) podatke o obveznosti plačila morebitnih notarskih pristožbin;

[...]“

19 Člen 30 istega zakona določa:

„1. V potrošniški kreditni pogodbi je treba brez poseganja v člene od 31 do 33 navesti:

[...]

(2) vrsto kredita;

[...]

(4) skupni znesek kredita;

(5) datume in način črpanja kredita;

(6) posojilno obrestno mero [...];

(7) efektivno obrestno mero in skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik, izračunan ob sklenitvi potrošniške kreditne pogodbe, ter vse predpostavke, uporabljene za njen izračun;

(8) pravila in datume odplačila kredita [...];

(9) izkaz datumov in pravil plačevanja obresti in vseh drugih stroškov kredita, če kreditodajalec ali kreditni posrednik prizna odlog pri odplačevanju kredita;

- (10) podatke o drugih stroških, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s potrošniško kreditno pogodbo, zlasti o pristojbinah, vključno s pristojbinami za vzdrževanje enega ali več računov za vodenje plačilnih transakcij in črpanj, skupaj s pristojbinami za uporabo plačilnih sredstev tako za plačilne transakcije kot za črpanja, ter o provizijah, maržah in stroških pomožnih storitev, zlasti zavarovanj, če jih kreditodajalec pozna, in pogoje, pod katerimi se lahko ti stroški spremenijo;

[...]“

- 20 Člen 36a tega zakona določa:

„1. Največja dovoljena višina neobrestnih stroškov kredita se izračuna na podlagi te formule:

$$\text{MPKK} \leq (K \times 25 \%) + (K \times N/R \times 30 \%),$$

pri čemer pomeni:

MPKK – največjo dovoljeno višino neobrestnih stroškov kredita,

K – skupni znesek kredita,

n – obdobje odplačila, izraženo v dneh,

R – število dni v letu.

2. Neobrestni stroški kredita v celotnem obdobju kreditiranja ne presegajo skupnega zneska kredita.

3. Neobrestni stroški kredita, ki izhajajo iz potrošniške kreditne pogodbe, niso dolgovani v delu, v katerem presegajo največji dovoljeni znesek neobrestnih stroškov kredita, izračunan v skladu s formulo iz odstavka 1, ali skupni znesek kredita.“

- 21 Člen 47 zakona o potrošniških kreditih določa:

„S pogodbo ni mogoče izključiti ali omejiti pravic potrošnika, določenih v tem zakonu. V takih primerih se uporabijo določbe tega zakona.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 22 Obe zadevi, v katerih je bil vložen ta predlog za sprejetje predhodne odločbe in ki ju je predložitveno sodišče združilo z odločbo z dne 8. novembra 2018, sta bančni instituciji Mikrokasa in Revenue sprožili proti osebi XO.
- 23 V prvi zadevi je oseba XO 21. decembra 2016 kot potrošnica v smislu Direktive 2008/48 z družbo Mikrokasa sklenila kreditno pogodbo v znesku 4000 poljskih zlotov (PLN, približno 940 EUR), ki ga je bilo treba odplačati v 30 mesečnih obrokih do 28. junija 2019. Potrošnica se je s to pogodbo zavezala plačati tudi 600 PLN (približno 139 EUR) za pripravljalne stroške in 3400 PLN (približno 790 EUR) za administrativne stroške. Zaračunane so bile tudi pogodbene obresti po letni obrestni meri 7 % v znesku 371,87 PLN (približno 86 EUR).
- 24 Družba Mikrokasa je zaradi popolnega neplačila pri Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (okrajno sodišče v mestu Siemianowice Śląskie, prvi civilni oddelek, Poljska) vložila tožbo proti osebi XO, s katero je zahtevala, naj se tej osebi naloži plačilo 8184,53 PLN (približno 1927 EUR).

- 25 V okviru druge zadeve je ista potrošnica 21. novembra 2016 z družbo IPF Polska sp. z o. o. na spletu sklenila kreditno pogodbo v znesku 3000 PLN (približno 703,18 EUR), ki ga je bilo treba vrniti do 28. maja 2018. V skladu s pogoji iz te pogodbe je morala potrošnica plačati provizijo v višini 2084 PLN (približno 488,46 EUR). Pogodbene obresti so bile zaračunane po letni obrestni meri 10 % v skupnem znesku 248,41 PLN (približno 57 EUR).
- 26 Terjatev iz te pogodbe je družba IPF Polska prenesla na družbo Revenue s pogodbo o prenosu terjatve z dne 16. avgusta 2017. Družba Revenue je 27. oktobra 2017 proti XO iz naslova neplačila vložila tožbo za plačilo 5196,68 PLN (približno 1218,09 EUR). Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (okrajno sodišče v mestu Lublin zahod, Poljska) je izdalo plačilni nalog. Potrošnica je zoper to odločbo vložila pritožbo pri Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (okrajno sodišče v mestu Siemianowice Śląskie, Poljska).
- 27 To sodišče navaja, da so bili neobrestni stroški kredita v obeh pogodbah iz postopka v glavni stvari izračunani na podlagi formule, določene z nacionalno zakonodajo v členu 36a zakona o potrošniških kreditih, in ne presegajo najvišjega dovoljenega zneska.
- 28 Vendar to sodišče dvomi o skladnosti nacionalne zakonodaje, ki uvaja pojem „neobrestni stroški kredita“, ki ni določen v Direktivi 2008/48, s to direktivo, zlasti glede na popolno harmonizacijo, izvedeno s to direktivo. Zlasti bi se bilo treba vprašati, ali se z uvedbo takega pojma ne morejo kršiti cilji, določeni z Direktivo 2008/48.
- 29 Poleg tega naj bi bili v primeru skupnih neobrestnih stroškov, izračunanih na način, ki ga je zakonodajalec določil v členu 36a zakona o potrošniških kreditih, ti stroški določeni na podlagi formule, ki ni odvisna od dejansko opravljenih storitev in sredstev, ki jih uporabi prodajalec ali ponudnik. Potrošnik naj tako ne bi imel možnosti poznati resničnih stroškov kredita in biti ustrezno obveščen o svojem pravnem položaju na dan sklenitve pogodbe.
- 30 Predložitveno sodišče dvomi tudi o uporabi Direktive 93/13 v primeru pogojev, ki so v skladu z nacionalnimi določbami glede najvišjih dovoljenih stroškov.
- 31 To sodišče poudarja, da je poljski zakonodajalec s sprejetjem člena 36a zakona o potrošniških kreditih skušal zagotoviti omejitve stroškov, zaračunanih potrošnikom, pri čemer je navedel, da skupni neobrestni stroški kredita ne smejo presegati 55 % skupnega zneska kredita za eno leto, 85 % za dve leti in 100 % ne glede na trajanje kredita.
- 32 Vendar navedeno sodišče meni, da so prodajalci ali ponudniki v praksi pogosto izbrali maksimalen znesek, ki ga dopušča zakonska formula, ne da bi nujno upoštevali dejansko nastale stroške.
- 33 Zato naj bi obstajala bojazen, da je prodajalec ali ponudnik deležen pretirane in neupravičene prednosti na stroške potrošnika, kar naj bi za potrošnika povzročilo veliko neravnovesje, ki izhaja iz primerjave med skupnim zneskom kredita in skupnimi stroški tega kredita.
- 34 Predložitveno sodišče poudarja tudi, da se sedanja praksa poljskih sodišč razlikuje, saj nekatera od njih iz nadzora nad nepoštenostjo izključujejo stroške, določene na podlagi člena 36a zakona o potrošniških kreditih, druga sodišča pa te stroške ocenijo po merilih, določenih z nacionalno zakonodajo, s katero je prenesen člen 3 Direktive 93/13.
- 35 V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (okrajno sodišče v mestu Siemianowice Śląskie) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je treba določbe Direktive [2008/48], zlasti njene člene 3(g), 10(1) in 22(1), razlagati tako, da nasprotujejo taki oddelitvi tako imenovanih ‚neobrestnih stroškov kredita‘, ki se pavšalno določijo v skladu z zakonsko formulo za izračun, opredeljeno v členu 36a zakona o potrošniških kreditih, iz

tako imenovanih ‚skupnih stroškov kredita za potrošnika‘, opredeljenih v zgoraj navedeni direktivi, da je mogoče pred potrošnikom prikriti dejansko vrednost neobrestnih stroškov kredita, ki nastanejo prodajalcu ali ponudniku?

2. Ali je treba določbe Direktive 93/13, zlasti njene člene 1(2), 6(1) in 7(1), razlagati tako, da nasprotujejo temu, da so pogoji potrošniških kreditnih pogodb v delu, v katerem se nanašajo na tako imenovane neobrestne stroške kredita, katerih merila določitve so opredeljena v členu 36a zakona o potrošniških kreditih, predmet nadzora z vidika pogojev, opisanih v členu 3 te direktive?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 36 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(g), člen 10(1) in člen 22(1) Direktive 2008/48 razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni določbi, ki določa metodo izračuna najvišjega zneska neobrestnih stroškov kredita, ki se lahko naloži potrošniku v okviru potrošniških kreditov.
- 37 Najprej je treba opozoriti, da je v skladu s členom 1 Direktive 2008/48 namen te direktive harmonizirati nekatere vidike pravil držav članic v zvezi s pogodbami, ki zajemajo potrošniške kredite.
- 38 Dalje, iz člena 22(1) te direktive izhaja, da če ta direktiva vsebuje harmonizirane določbe, države članice ne smejo ohraniti ali uvesti drugih nacionalnih določb, razen tistih, določenih v tej direktivi.
- 39 Nazadnje, kot je razvidno iz sodne prakse Sodišča, je zakonodajalec Unije za zagotovitev obsežnega varstva potrošnikov v členu 3(g) te direktive uporabil široko opredelitev pojma „skupni stroški kredita za potrošnika“, ki pomeni vse stroške, vključno z obrestmi, provizijami, davki in vsemi drugimi vrstami pristojbin, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo in ki so dajalcu kredita znani, razen notarskih stroškov (glej v tem smislu sodbe z dne 26. februarja 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 48; z dne 8. decembra 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, točka 35, in z dne 11. septembra 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, točka 23).
- 40 Direktiva 2008/48 pa ne določa niti pojma „neobrestni stroški kredita“ niti določb, ki bi urejale vprašanje omejitve stroškov kredita ali razdelitve teh stroškov med prodajalca ali ponudnika in potrošnika. Iz elementov spisa, predloženega Sodišču, je razvidno, da navedeni „neobrestni stroški kredita“ pomenijo podkategorijo „skupnih stroškov kredita“ v smislu člena 3(g) Direktive 2008/48, pri čemer zadnjenavedeni stroški zajemajo vse stroške, med drugim tudi obresti.
- 41 Člen 5(1)(g) navedene direktive, v katerem so našteje predpogodbene informacije, ki jih je treba potrošniku zagotoviti pred sklenitvijo pogodbe, ter člen 10(2)(g) te direktive, ki se nanaša na informacije, ki morajo biti jasno in jedrnato navedene v pogodbi, določata obveznost obvestitve potrošnika o „skupnem znesku, ki ga mora plačati potrošnik“, ki je v členu 3(h) Direktive 2008/48 opredeljen kot „vsota skupnega zneska kredita in skupnih stroškov kredita za potrošnika“. Te določbe ne določajo obveznosti obveščanja o neobrestnih stroških kredita ali o načinu njihovega izračuna.
- 42 Zato je treba ugotoviti, da Direktiva 2008/48 ne vsebuje nobene harmonizirane določbe glede „neobrestnih stroškov kredita“ ali načina, na katerega ga je treba izračunati.
- 43 Čeprav Direktiva 2008/48 harmonizira le nekatere vidike pravil držav članic v zvezi s potrošniškimi kreditnimi pogodbami, iz uvodne izjave 44 te direktive izhaja, da bi morale države članice za zagotovitev preglednosti in stabilnosti trga ter glede na nadaljnjo harmonizacijo zagotoviti ustrezne

ukrepe za vzpostavitev regulacije ali nadzora nad dajalci kreditov (glej v tem smislu sodbo z dne 6. junija 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, točka 44). Vendar se je treba prepričati, da ti ukrepi niso v nasprotju s področji, harmoniziranimi z Direktivo 2008/48.

- 44 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bila Direktiva 2008/48 sprejeta z dvojnimi cilji, in sicer da se vsem potrošnikom v Evropski uniji zagotovi visoka in enakovredna raven varovanja njihovih interesov in da se olajša vzpostavitev dobro delujočega notranjega trga potrošniških kreditov (sodbi z dne 5. septembra 2019, Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, točka 41, in z dne 19. decembra 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 45 V členu 10 te direktive pa so našteje informacije, ki morajo biti v pogodbi jasno in jedrnatno navedene. Sodišče je že razsodilo, da se s členom 10(2) navedene direktive izvaja popolna harmonizacija glede elementov, ki morajo biti obvezno vključeni v kreditno pogodbo (sodba z dne 5. septembra 2019, Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, točka 50).
- 46 Poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 38 te sodbe, v skladu s členom 22(1) Direktive 2008/48 v delu, v katerem ta direktiva vsebuje harmonizirane določbe, države članice ne smejo ohraniti ali uvesti v svoje nacionalno pravo drugih določb, razen tistih, določenih v tej direktivi.
- 47 V obravnavanem primeru je iz elementov spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da nacionalne določbe o neobrestnih stroških kredita določajo le zgornjo mejo in metodo izračuna teh stroškov ter posledice nespoštovanja te zgornje meje. Kot je generalni pravobranilec navedel v točkah 59 in 60 sklepnih predlogov, mora predložitveno sodišče vsekakor preveriti, ali nacionalna zakonodaja ne nalaga obveznosti dodatnih informacij.
- 48 Glede na zgornje preudarke je treba člen 3(g), člen 10(2) in člen 22(1) Direktive 2008/48 razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki določa metodo izračuna najvišjega zneska neobrestnih stroškov kredita, ki se lahko naloži potrošniku, če ta ureditev ne uvaža obveznosti dodatnih informacij o teh neobrestnih stroških kredita, ki bi bile dodatne tistim iz navedenega člena 10(2).

Drugo vprašanje

- 49 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da je s področja uporabe te direktive izključen pogodbeni pogoj, ki določa neobrestne stroške kredita ob spoštovanju najvišje zgornje meje, določene v nacionalni določbi, ne da bi bili nujno upoštevani dejansko nastali stroški.
- 50 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 1(2) Direktive 93/13, ki se nanaša na pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih, vzpostavlja izključitev s področja uporabe te direktive, za katero v skladu s sodno prakso Sodišča veljata dva pogoja. Prvič, pogodbeni pogoj mora temeljiti na zakonih ali predpisih in, drugič, ti zakoni ali predpisi morajo biti obvezni (sodbi z dne 7. novembra 2019, Kanyebe in drugi, od C-349/18 do C-351/18, EU:C:2019:936, točka 60, in z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 31).
- 51 Za ugotovitev, ali sta ta pogoja izpolnjena, je Sodišče razsodilo, da mora nacionalno sodišče preveriti, ali zadevni pogodbeni pogoj temelji na določbah nacionalnega prava, ki se za pogodbeni stranki kogentno uporabljajo ne glede na njuno izbiro, ali na dispozitivnih določbah, ki torej veljajo, če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače (sodba z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 32 in navedena sodna praksa).
- 52 Sodišče je presodilo, da mora nacionalno sodišče upoštevati, da je treba ob upoštevanju zlasti cilja te direktive – to je varstva potrošnikov pred nepoštenimi pogoji, vnesenimi v pogodbe, ki so jih zadnjenavedeni sklenili s prodajalci ali ponudniki – izjemo iz člena 1(2) te direktive razlagati ozko,

zato da se zagotovi njen polni učinek (glej v tem smislu sodbi z dne 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 77, in z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, točka 54 in navedena sodna praksa).

- 53 Vsekakor je treba opozoriti, da je pogodbeni pogoj v pogodbi, ki jo prodajalec ali ponudnik sklene s potrošnikom, izključen s področja uporabe te direktive le, če ta pogodbeni pogoj temelji na vsebini obveznega zakona ali predpisa v smislu člena 1(2) Direktive 93/13 v povezavi z njeno trinajsto uvodno izjavo (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 80).
- 54 Taka izključitev je upravičena zato, ker se upravičeno domneva, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnotežje med vsemi pravicami in obveznostmi strank določenih pogodb, ravno to ravnotežje pa si je zakonodajalec Unije izrecno prizadeval ohraniti (sodbi z dne 21. marca 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, točka 28, in z dne 3. aprila 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, točka 33).
- 55 Čeprav je Sodišče v sodni praksi razvilo merila za razlago člena 1(2) Direktive 93/13, mora iz tega konkretne posledice izpeljati predložitveno sodišče.
- 56 V obravnavanem primeru je treba poudariti, da se – s pridržkom preverjanj, ki jih mora v zvezi s tem opraviti predložitveno sodišče – ne zdi, da pogodbeni pogoj, s katerim se zgolj izvaja metoda za izračun zgornje meje neobrestnih stroškov kredita, „temelji“ na zadevni nacionalni določbi v pravem pomenu besede (glej v tem smislu sodbo z dne 3. aprila 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, točki 35 in 36).
- 57 Zdi se namreč, da navedena določba sama po sebi ne določa pravic in obveznosti pogodbenih strank, temveč je omejena na omejitev njihove svobode pri določanju neobrestnih stroškov kredita nad določeno raven in nacionalnemu sodišču nikakor ne preprečuje, da bi preverilo, ali taka določitev morebiti pomeni zlorabo, tudi pod zakonsko določeno zgornjo mejo.
- 58 Glede na zgornje preudarke je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da s področja uporabe te direktive ni izključen pogodbeni pogoj, ki določa neobrestne stroške kredita ob upoštevanju zgornje meje, predpisane v nacionalni določbi, ne da bi bilo treba nujno upoštevati dejansko nastale stroške.

Stroški

- 59 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Člen 3(g), člen 10(2) in člen 22(1) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki določa metodo izračuna najvišjega zneska neobrestnih stroškov kredita, ki se lahko naloži potrošniku, če ta ureditev ne uvaja obveznosti dodatnih informacij o teh neobrestnih stroških kredita, ki bi bile dodatne tistim iz navedenega člena 10(2).
2. Člen 1(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da s področja uporabe te direktive ni izključen pogodbeni pogoj, ki določa neobrestne stroške kredita ob upoštevanju zgornje meje, predpisane v nacionalni določbi, ne da bi bilo treba nujno upoštevati dejansko nastale stroške.

Podpisi